

Szanowny Panie Marszałku, Szanowne Panie, Panowie Senatorowie!

Przed nami kolejny legislacyjny etap niezwykle trudnego i odpowiedzialnego zadania. Przeprowadzenie nadzwyczaj ważnej i, co podkreślam od początku, niezbędnej reformy dostosowującej nasz system emerytalny do wymogów nowych czasów i zmian zachodzących w naszym społeczeństwie. W istocie będzie to odpowiedź na pytanie jakim społeczeństwem będziemy za kilkanaście czy kilkadziesiąt lat.

Ten projekt jest świadectwem odpowiedzialności za bezpieczeństwo finansowe Polaków i gospodarkę kraju. Spoczywa na nas przywilej, ale również obowiązek podjęcia odpowiedzialnej decyzji, której efekty będą miały wpływ na życie wszystkich obywateli.

Macie Szanowni Państwo Senatorowie do wyboru dwie wizje rozwoju kraju.

Pierwsza to brak akceptacji projektu reformy, czyli pozostanie przy dotychczasowym status quo. Efektem będą, już wkrótce: niskie emerytury dla przyszłych pokoleń, niższy wzrost gospodarczy spowodowany ubytkiem osób w wieku produkcyjnym oraz wysoki deficyt systemu emerytalnego, ograniczający wydatki na rozwój. Problem – jeśli zamkniemy na niego oczy - będzie się nawarstwiać, w konsekwencji powodując znaczne straty dla każdego obywatela oraz kraju.

Brak zmiany oznacza również nieprzeciwstawienie się jednemu z najważniejszych wyzwań, stojących przed naszym społeczeństwem, jakim są nieuniknione przekształcenia w strukturze społeczno – demograficznej, wynikające m.in. ze starzenia się społeczeństwa.

Proponowane alternatywy niosą za sobą bardzo duże – negatywne - koszty społeczne a także finansowe – podkreślam: dla każdego Polaka, a także dla kraju.

Jest też drugi scenariusz. Możemy podjąć nietatwą, ale niezbędną decyzję już dziś, dostosowując system emerytalny do zachodzących zmian.

Decyzja nie jest łatwa. Chciałbym jednak, by mieli Państwo Senatorowie w świadomości najważniejsze fakty, konkretne dane, analizy i wyliczenia. A więc argumenty, które pozwolą podjąć ostateczną decyzję.

Wysoka Izbo!

Polska zmienia się dynamicznie. Część nieuniknionych zmian społeczno – demograficznych ma i będzie mieć wpływ na życie wszystkich obywateli oraz funkcjonowanie państwa. Proces starzenia się społeczeństwa narasta, utrzymuje się, niestety, niski poziom dzietności. Również wysokość świadczeń, szczególnie kobiet, wymusza konieczność zmian, które należy wprowadzić już teraz. Jestem głęboko przekonany, że najlepszym wyjściem z tej sytuacji jest projekt ustawy, która podnosi oraz zrównuje wiek emerytalny kobiet i mężczyzn oraz dostosowuje obecne przepisy do dłuższej aktywności zawodowej Polaków.

Zmiany, które wprowadza projekt to proces stopniowy i rozłożony w czasie. W niewielkim zakresie będą one dotyczyć osób tuż przed emeryturą.

Rozłożenie zmian na przestrzeni lat zapewni więc niezbędny czas na dostosowanie rynku pracy, zarówno po stronie pracowników, jak i pracodawców.

Jak zmienia się polskie społeczeństwo, i jakie efekty przyniesie reforma?

Oczekiwana długość życia wydłuża się i wynosi obecnie dla osób w wieku powyżej 60 lat - 23 lata dla kobiet i ponad 18 lat dla mężczyzn. Wg prognoz relacja liczby osób w wieku poprodukcyjnym tj. w przypadku kobiet w wieku ponad 60 lat, zaś w przypadku mężczyzn w wieku ponad 65 lat, do liczby osób w wieku produkcyjnym będzie rosła. Zgodnie z prognozami Głównego Urzędu Statystycznego, w roku 2035 liczba Polaków spadnie do 35,9 mln, a liczba ludności w wieku poprodukcyjnym przekroczy 9,6 mln, a więc nastąpi jej wzrost o 3,5 mln w porównaniu z 2007 r., co oznaczać będzie, że co czwarty Polak osiągnie wiek emerytalny.

Aby wysokość przyszłych świadczeń była zbliżona do tych wypłacanych w chwili obecnej niezbędne jest zatem wydłużenie okresu aktywności zawodowej Polaków.

Liczba narodzin oraz osób wchodzących na rynek pracy maleje. GUS prognozuje, że w roku 2035 ludność w wieku produkcyjnym zmniejszy się o 3,7 mln, w porównaniu z 2007 rokiem i wyniesie 20,7 mln osób. Natomiast liczebność dzieci i młodzieży w wieku do 17 lat spadnie w 2035 r. o 1,9 mln i wyniesie 5,6 mln. O ile w 2007 r. na 1000 osób w wieku produkcyjnym przypadało średnio 248 osób w wieku poprodukcyjnym, to zgodnie z prognozą demograficzną w 2035 r. liczba ta wynosić będzie 464, a w 2060 r. już 772.

Podniesienie wieku emerytalnego pozwoli ograniczyć spadek liczby osób w wieku produkcyjnym. Kwestia ta ma kluczowe znaczenie dla polskiej gospodarki.

Powiązanie wieku emerytalnego z długością trwania życia jest więc niezbędną odpowiedzią na zachodzące przekształcenia demograficzne.

Wydłuża się też okres edukacji - większą część życia spędzamy ucząc się i coraz krócej pracując na każdy rok emerytury.

W większości państw Unii Europejskiej reforma systemów emerytalnych jest już wprowadzona. Polska należy do nielicznych krajów w UE, który nie podniósł wieku emerytalnego przynajmniej do 65 lat zarówno dla kobiet, jak i dla mężczyzn. W 2040 roku w Danii kobiety będą pracować do 70. roku życia, w Irlandii do 68. roku życia, a w Hiszpanii i Holandii do 67. roku życia. W Wielkiej Brytanii wiek emerytalny dla kobiet i mężczyzn będzie podwyższany stopniowo do 68 lat do 2046 r.

Proponowane zmiany w zakresie ustawowego wieku emerytalnego wpisują się w szerszy kontekst realizacji programu społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej – „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego integracji społecznej”.

Znajdują się one także wśród najważniejszych rekomendacji Komisji Europejskiej w tzw. białej księdze emerytur opublikowanej 16 – tego lutego tego roku.

Polski Krajowy Program Reform, będący narzędziem realizacji celów Strategii „Europa 2020”, uwzględnia konieczność podjęcia działań na rzecz podnoszenia efektywnego wieku wychodzenia z rynku pracy, poprzez zastosowanie kompleksowego policy-mix, obejmującego: działania wpływające na ustawowy wiek emerytalny, możliwości wcześniejszego wycofania się z rynku pracy oraz skalę zatrudnienia wśród osób w wieku przedemerytalnym i okołodemerytalnym.

Tak ważna dla Polaków reforma wymagała poznania opinii szerokich grup zainteresowanych, a także pogłębionych konsultacji wewnątrz koalicji PO-PSL.

Propozycja rządu powstała więc także w wyniku wypracowanego kompromisu oraz zakrojonych na szeroką skalę konsultacji społecznych, przede wszystkim w Trójstronnej

Komisji do spraw Społeczno-Gospodarczych, ale także pod wpływem wielu innych instytucji i organizacji.

WYSOKA IZBO,

Reforma emerytalna jest procesem ewolucyjnym, zawierającym szereg istotnych propozycji.

Najważniejszą zmianą wprowadzaną przez Ustawę jest stopniowe – pozwalające na dostosowanie się społeczeństwa oraz rynku pracy - podwyższanie oraz zrównanie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn do 67 lat. Podnosząc wiek emerytalny od 1 stycznia 2013 r. poziom ten zostanie osiągnięty przez mężczyzn w 2020 r., a przez kobiety w 2040 roku.

Ustawa wprowadza ograniczenie stosowania przepisów, umożliwiających wcześniejsze zakończenie aktywności zawodowej, które dotychczas funkcjonują w systemie emerytalnym rolników oraz sędziów i prokuratorów.

Sejm przyjął poprawki do ustawy dotyczące ubezpieczenia społecznego rolników – renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy i zasad zawieszenia wypłaty emerytury rolniczej.

Ponadto, termin przygotowania programu wspierania zatrudnienia i aktywności zawodowej osób powyżej 60 roku życia i wspierania równości płci na rynku pracy określono na 31 grudnia 2013 roku.

Ustawa zawiera również zmianę regulacji dotyczących finansowania prewencji wypadkowej, która została zgłoszona w ramach konsultacji projektu ustawy.

Polega ona na podwyższeniu wydatków na prewencję wypadkową co zwiększy efektywność podejmowanych działań.

Inny z uwzględnionych postulatów, zgłoszonych w ramach konsultacji, umożliwia dobrowolne opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wszystkim osobom, które nie spełniają warunków do objęcia tymi ubezpieczeniami obowiązkowo.

W ramach zmian zakłada się także wydłużenie okresu, do którego dolicza się lata hipotetyczne przy obliczaniu wysokości renty z tytułu niezdolności do pracy.

Ustawa zawiera również rozwiązania regulujące czas trwania szczególnej ochrony stosunku pracy niektórych pracowników w wieku przedemerytalnym – w związku z wydłużeniem wieku emerytalnego. Chodzi tu o kobiety urodzone w okresie od 1953-ego do 1956-ego roku oraz mężczyzn urodzonych w okresie od 1948-ego do 1951-ego roku, którzy w dniu wejścia w życie ustawy będą już objęci ochroną z art. 39-ego Kodeksu Pracy lub mogliby być taką ochroną objęci. Proponuje się wyraźne przesądzenie, iż ochrona ta będzie trwać do czasu osiągnięcia nowego, wydłużonego wieku emerytalnego.

Bez zmian pozostałby wiek uprawniający do świadczeń o charakterze wygasającym, tj. do emerytur pomostowych i świadczeń kompensacyjnych nauczycieli. Nie ulegną zmianie również warunki nabywania prawa do świadczeń przedemerytalnych. Konsekwencją zmiany powszechnego wieku emerytalnego byłoby natomiast wydłużenie okresu wypłaty tego rodzaju świadczeń, w tym również przyznanych przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy.

Ustawa, co podkreślę po raz kolejny, jest odpowiedzią na zachodzące w Polsce zmiany demograficzno-społeczne. By jednak złagodzić obawy z nią związane, w ostatecznym projekcie uwzględniono m.in. możliwość wypłaty emerytury częściowej.

Uprawienie to przysługiwałoby, po osiągnięciu danego wieku, pod warunkiem posiadania określonego, wymaganego stażu ubezpieczeniowego. Emerytura częściowa przysługiwałaby:

- Kobietom - w wieku co najmniej 62-óch lat, posiadającym minimum 35-letni staż ubezpieczeniowy;
- mężczyznom - w wieku co najmniej 65-ciu lat, przy minimum 40-letnim stażu ubezpieczeniowym.

Wysokość emerytury częściowej wynosiłaby 50% kwoty na dzień ustalenia prawa do emerytury częściowej. Wypłata świadczenia następowalaby bez konieczności rozwiązania stosunku pracy i byłaby wypłacana bez względu na wysokość osiągniętych dochodów.

Na wniosek ubezpieczonego, po osiągnięciu wieku emerytalnego oraz po ustaniu stosunku pracy, ustalana byłaby docelowa wysokość emerytury, która byłaby zmniejszona o wypłacone kwoty emerytury częściowej. Jednocześnie kapitał służący do obliczenia docelowej emerytury z FUS byłby waloryzowany przez cały okres wypłaty emerytury częściowej.

Każda fundamentalna zmiana wymaga bieżącego monitorowania jej efektów. Tak będzie też w przypadku reformy systemu emerytalnego. Pierwszy przegląd nastąpi w 2016 roku i będzie przeprowadzany systematycznie co cztery lata.

Patrząc na kwestie globalne, wynikające z wprowadzenia reformy, należy również zwrócić uwagę na jej efekty dla każdego obywatela. Efektem ustawy będzie wzrost wysokości świadczeń emerytalnych.

Dłuższa aktywność zawodowa oznaczać będzie relatywnie wyższe świadczenie. W przypadku osób zarabiających na przeciętnym poziomie, których staż pracy wzrósłby z 40 do 47 lat – w przypadku kobiet oraz z 45 do 47 lat – w przypadku mężczyzn, emerytura wzrosłaby: dla kobiety o ponad 70% oraz dla mężczyzn o ok. 20%.

Reforma jest działaniem systemowym. Przeciwdziałając negatywnym zmianom demograficznym – wykorzystując zróżnicowane narzędzia - wychodzi naprzeciw kwestii aktywizowania zawodowego osób starszych.

Podniesieniu wieku emerytalnego będą towarzyszyć działania wspierające zawodowo i społecznie osoby starsze. Modyfikacji ulegnie rządowy program "Solidarność pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+". Dla osób w wieku 60+ będzie przygotowany oddzielny program działań prozatrudnieniowych.

Wprowadzając reformę systemu emerytalnego, rząd będzie wdrażał rozwiązania wspierające rodzicielstwo.

- w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą wprowadzimy możliwość zawieszenia tej działalności na okres do 3 lat na czas wychowywania każdego dziecka. W tym czasie budżet Państwa będzie opłacać składki na ubezpieczenie społeczne do ZUS, od podstawy 60% przeciętnego wynagrodzenia, na analogicznych warunkach, jak u osób zatrudnionych;
- w przypadku ubezpieczenia w KRUS - przez okres do 3 lat na każde dziecko - budżet Państwa opłaci składki na ubezpieczenie społeczne rolników do KRUS, na analogicznych warunkach, jak u osób zatrudnionych;

W przypadku pozostałych osób nieubezpieczonych - na ich wniosek, budżet Państwa opłaci - przez okres 3 lat - składki na ubezpieczenie społeczne od podstawy wymiaru w wysokości 75-ciu procent minimalnego wynagrodzenia.

Informuję, że taką ustawę już przygotowaliśmy, projekt obecnie znajduje się w konsultacjach społecznych. Wierzę, że w niedługim czasie trafi do Parlamentu.

Szanowny Panie Marszałku, Szanowne Panie i Panowie Senatorowie!

Podsumowując chciałbym jeszcze raz przypomnieć kilka najważniejszych faktów, które powinni mieć Państwo w świadomości, decydując o przyszłości obywateli!

Zmian demograficznych nie da się zatrzymać. Mając ich świadomość mamy prawo oraz obowiązek, dla dobra Polski, wyjść im naprzeciw, dostosowując polskie ustawodawstwo do nieustających zmian, zabezpieczając przyszłość Polaków.

Na wstępie określiłem tę reformę jako niezbędną. Jest jeszcze drugie określenie, które opisuje jej cel, wagę i charakter. Jest to reforma kompromisu.

Przedkładana dziś propozycja ustawy, powstała w wyniku wypracowanego kompromisu w koalicji PO-PSL. Jest wyrazem świadomości koniecznych reform oraz odpowiedzialności za bezpieczeństwo finansowe obywateli i gospodarki.

Mając na uwadze przedstawione fakty - zwracam się prośbą do Pań i Panów Senatorów o przyjęcie ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw.